

## BÖLCS BÖLCSELET

Lehet a filozófiát érdekfeszítően és – ami a közfelfogás szerint a lehetetlennel határos – közérthetően ember-, sőt diákközelbe hozni. Ezt bizonyítja fényesen Szabó Árpád professzornak és Ferge Gábornak a gimnáziumok számára írt s a Művelődési Minisztérium megbízásából és támogatásával készült *Bevezetés a filozófiába* című kötete. (A *Societas Philosophia Classica* kiadása, 268 oldal, illetőleg az iskolákban 198 forint.) Ahogy a szerzők írják: „*Szerény bevezetés a bölcsesség szeretetébe*”. A mű valóban átfogó képet ad a *lélektan*, az *ismeretelmélet* és az *etika*, valamint ehhez kapcsolódva – az értékek alapján – az *esztétika* fogalmairól és történeti hátterükről, mégpedig úgy, hogy személyes átgondolásukra, a világ jelenségeihez való viszony tudatosítására, a helyes magatartás kialakítására indít. Nevel? Bizonyosan, de először is szellemi örömet ad szemet nyitva a klasszikus bölcséleti célra, a vizsgálódó önismertetre. (n. f.)

## KÉMIAI ÖSSZEFOGLALÓ

A *Műszaki Könyvkiadónak* sok évtizeddel ezelőtt sikeres sorozata volt a természettudományokból az általános és középiskolai tananyag lényegét tartalmazó *Matematikai*, illetőleg *Fizikai összefoglaló*. Ezeknek jó használt vehették az érettségire, egyetemi felvételre készülő diákok, de azok is, akik valamilyen ok miatt röviden, csak a legfontosabb ismeretekre szorítkozva akarták fölleveníteni régebbi tudásukat az adott tudományág anyagának alapjait átnézve. Először 1972-ben jelent meg *Kémiai összefoglaló*, s nyilván a tárgy nehézségeinek köszönhető, hogy ezt két-három évenként követték az újabb, bővített és teljesen átdolgozott kiadások. Közülük az utolsó, a *hatodik kiadás* az elmúlt évben került az üzletbe.

A kémiát nagyon terjedelmes anyaga és sokféle ágazó problémái miatt fölöttébb nehéz egy összefoglaló kereteibe szorítani. Persze megkérdőjelezhetnénk: hogyan lehet a kémiát, amely a

legújabb adatok szerint 12 millió vegyülettel foglalkozik, öt-száz oldalon összefoglalni? Márpedig erre vállalkozott Bodonyi Ferenc és dr. Pitter György. Ezek ismeretében nehéz számonkérni azt, ami *nincs benne* a könyvben, mint például a szerves (szén)vegyületek reakcióinak mechanizmusait (bár tudomásom szerint ez ma már középiskolai tananyag) vagy bizonyos vegyülettípusok létrehozásának általános módjait. Megemlítek viszont néhány (véletlenszerűen kiragadott) hibát: hidroxilcsoport helyett következetesen hidroxidcsoportot, sőt (ötven évvel ezelőtti szóhasználatlaltal) hidroxigyököt ír (425. o.), holott előzőleg (379. o.) tisztázta a kémiai gyököknek (páratlan számú elektronokat tartalmazó atomcsoportnak, illetőleg molekulának) a fogalmát. Ugyanígy: a 426. oldalon említi az enol-oxo tautomériát, és utal arra, hogy a magyarázat a 426. oldalon található, de ott erről nincs szó, csak három oldallal később, az acetón tárgyalásánál. Nem folytatom: a könyv így is jó szolgálatot tehet az említett célokra, s remélhetőleg a következő kiadásban jobban ügyelnek a hibák kijavítására. (Ára 480 forint.) W. A.

## SZERELMETES BARLANGJAIM

A földrajztudomány Jakucs Lászlót elsősorban karsztkutatóként jegyzi, ám e méretes könyve nyomán minden bizonynyal csak „a” barlangkutatóként fogják emlegetni. Igaz, a szakma előtt nem volt rejtély ebbéli szenvedélye, hiszen számos barlangnak vagy barlangszakasznak a fölfedezése fűződik a nevéhez. Föld alatti világunkban úgy közlekedik, mint – a könyv egyik fejezetcímétől kölcsönözve a hasonlatot – hangya a saját lyukacsaiban.

Könyvében a szerző ismét nyomába ered a *Bükk-fennsík* bűvópatakjainak, a *Pénz-patak* mélybe szakadt völgyének, de a tengerek kék barlangjainak is. Élvezetes és részletekben gazdag

leírásából képet kaphatunk arról, hogy hazánk hajdan legértékesebb kristálybarlangja, a *Sátorkő-pusztai-barlang* milyen is lehetett fölfedezésekor, majd a környékbeliek hogyan fosztották meg azt „gyémántjaitól”, a gipszkristályoktól, s hogyan lett általuk az Esztergom melletti szovjet laktanya az egyik leg szebben feldíszített katonai bázis talán világszerte. S arról is részletesen ír, hogy az állatok, például a róka miként segítették a barlangok megismerését.

Hogy a barlangkutatás (vagy ahogyan a franciák nevezik: a „fordított alpinizmus”) egy csöppet sem veszélytelen feladat, arról a turisták, akik a barlangot kényelmesre kiépített lépcsőkön vagy lifteken közelítik meg, hajlamosak megfeledkezni. E könyvnek ilyen szempontból sok gyászkeretes lapja van, emléket állítva az egykori, sokszor fiatalon, feltárás közben elhunyt barlangásztársaknak. Némelyik barlang veszélyessége – olvashatjuk – „csupán” kibogozhatatlan útvesztőiben rejlik. Kitűnő példa erre Földünk második legterjedelmesebb föld alatti városa, az ukrainai *Optimizmus-barlang* – amelynek ismert hosszát az 5 kilométernyi „*Szeged-barlangszakasz*” föltárásával éppen Jakucs László és három szegedi diákja gyarapította: „*A Podóliai-hátság elsőként feltárt pókhálószerű labirintus-barlangjában rendszeressé váltak a mentőexpedíciók, amelyek olykor napokig keresték a bennrekedteket. Előfordult azonban az is, hogy maguk a mentőcsoportok sem tudtak visszatérni. Akadt ugyanis számos olyan terme a barlangnak, ahonnan küllőszerűen egyszerre 7–8 felé lehetett indulni, s előbb-utóbb mindegyik elágazás hasonló további örjítő útvesztőkbe torkollott.*”

A kalandregényekbe illő fejezetekkel sem fukarkodó könyvnek nagy értéke a sok-sok barlangtérkép meg egyéb rajz és a még több csodálatos fotó, köztük világhírű barlangászok – és barlangok – felvételei. Az árát is ehhez szabták: a 319 oldalas könyvet 2541 forintért kínálja az *Akadémiai Kiadó*. A. V.